

BOERDERIJENSTICHTING NOORD-HOLLAND

VRIENDEN VAN DE STOLP

Boerderijen Beeldbank: www.boerderijenstichting.nl | Volg Vrienden van de Stolp ook op Facebook

NR. 111, DECEMBER 2022

BINNENKIJKER
ALIDA HOEVE

EEUWENOUE STOLP
IN OPPERDOES

'T EINDE VAN DE WERELD

FOTO: ANNA GROENTJES

Te koop

Jisperweg 36, Westbeemster

Stolpboerderij met veestallen met erf en perceel weiland. Totale grootte 3.98.00 ha. Het object heeft een agrarische bestemming. Vraagprijs op aanvraag.

Meer informatie bij George van der Velden

Wij wensen u
Gezellige Kerstdagen
en een Gezond
en Voorspoedig
Nieuwjaar!

Agriteam Noord-Holland
Wieder 8 d
1648 GB De Goorn
T 072 5039797
noordholland@agriteam.nl

agriteam
MAKELAARS EN TAXATEURS

www.agriteam.nl

Al vijftig jaar voor ontwerp en
aanleg van boerderijerf tot siertuin

Floridus
TUIN & GROEN
www.floridus.nl

Het Woud 10, Nibbixwoud - 0229 571629 - hoveniers@floridus.nl

Aandacht voor detaillering

AWF
BOUW

Nieuwbouw | Verbouw | Renovatie | Restauratie | Stolpboerderijen

Aannemersbedrijf West-Friesland B.V. • Bollenmarkt 16 • 1681 PJ Zwaagdijk • info@awfbouw.nl • www.awfbouw.nl

INHOUD

4. STOLP OP EEN BEDRIJVENTERREIN	22. BINNENKIJKER
9. STOLPEN-EXCURSIE WARMENHUIZEN	27. DE VELE GEZICHTEN VAN 't EINDE VAN DE WERELD
10. STOLPEIGENAAR UIT HET GOEDE HOUT GESNEDEN	30. STOLPENAVONTUUR IN DE WEERE
16. EEUWENOUD STOLP IN OPPERDOES	32. KIEK 59 TOT EN MET 62 GEDATEERD

VOORWOORD

Op 15 maart aanstaande zijn de Provinciale Statenverkiezingen. We hebben de politieke partijen gevraagd om in hun verkiezingsprogramma aandacht te schenken aan de positie van de stolpen. Een proactief stolpenbeleid is nodig en de provincie kan hier een belangrijke rol spelen, onder meer door gemeenten te stimuleren een uniform beleid ten aanzien van sloop, herbouw en renovatie van stolpen te voeren.

Ook hebben we een pleidooi gehouden voor de instelling van een provinciaal stolpenfonds. Hieruit kan de onrendabele top bij een renovatie van de stolp financieel ondersteund worden, indien er geen andere kostendragers mogelijk zijn. Een dergelijke steun kan een eigenaar wellicht net dat éne zetje geven om te besluiten toch te gaan renoveren. Een reactie op onze brief hebben we niet gekregen. We houden de verkiezingsprogramma's in de gaten. En bent u toevallig op een bijeenkomst rond de Statenverkiezingen, vraag dan vooral wat de partijen gaan doen aan het behoud van ons agrarisch erfgoed. Alle beetjes helpen immers!

Leoni Sipkes, voorzitter

16

4

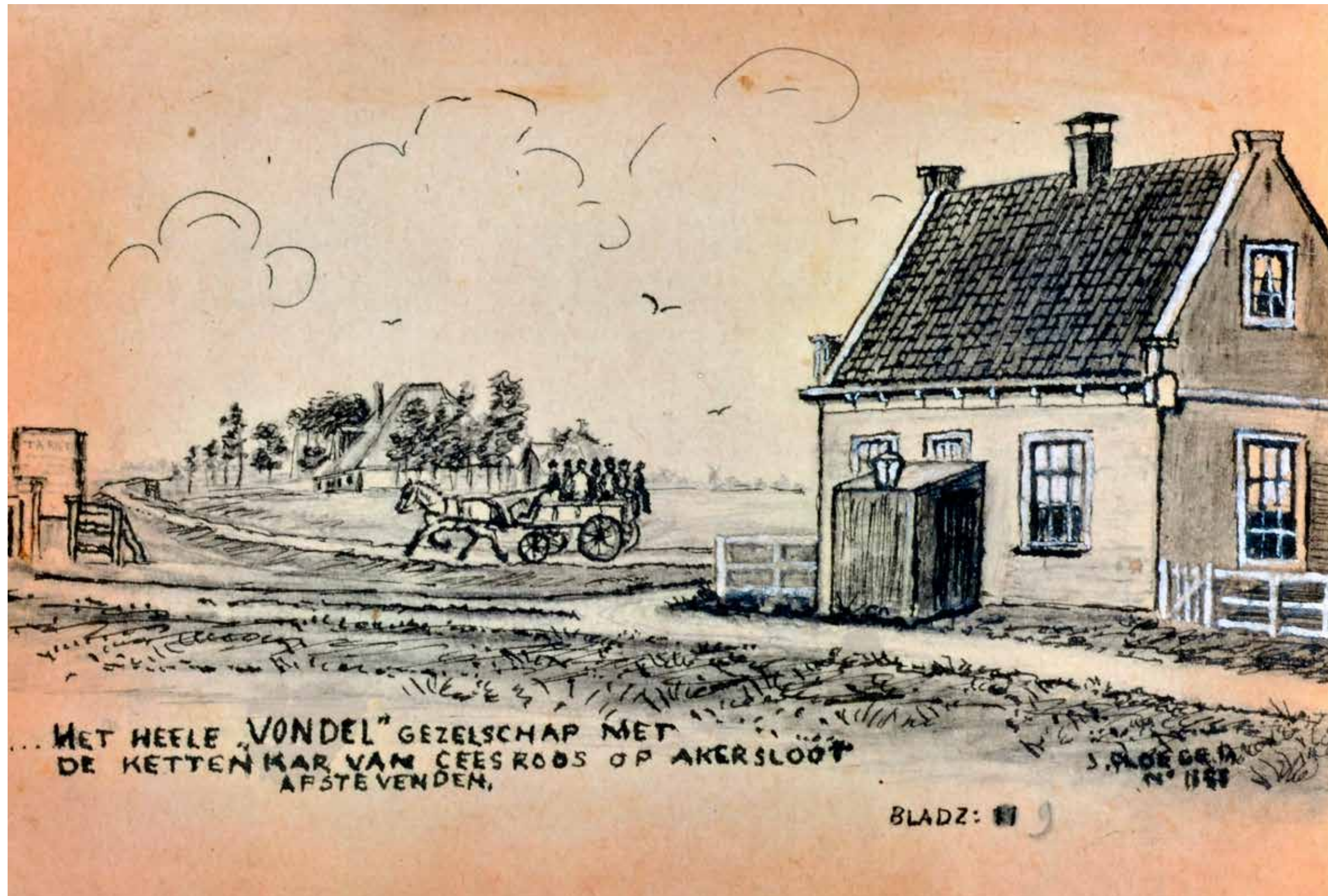
10

22

32

EEN STOLP OP EEN BEDRIJVENTERREIN

Op een druilerige ochtend in november rijd ik een bekende route, van Alkmaar naar Uitgeest over de Ag. Meestal sla ik de afslag Akersloot over en rij ik verder, zonder veel acht te slaan op het bedrijventerrein dat daar langs de snelweg ligt, met o.a. Bobs Party Center. Nu is dat juist mijn bestemming. Midden tussen de bedrijfsgebouwen ligt een stolp met erf en een flink stuk land. Hoe komt een stolp hier terecht?

Even voor elven draai ik vanaf de Geesterweg het erf op van Ton en Ineke Scholten, al 25 jaar bewoners van de stolp Veld- en Duinzicht. 'Ja, die naam kenden we niet hoor,' zegt Ton Scholten als we aan de koffie zitten. 'Ik weet dit pas sinds vorige week, toen kreeg ik van de Historische Vereniging Oud Uitgeest een advertentie uit 1921. Moet je kijken: 'de kapitale Boerenplaats genaamd Veld- en Duinzicht', prachtig toch? En het klopt: we kijken hier over de Limmerkoog naar de duinen.'

De stolp stamt uit de 19e eeuw, de Ag is uit 1961 en het bedrijventerrein Westerwerf ontstond begin jaren 80. De stolp staat al op een kaart uit 1857 en is even daarvoor gebouwd. In 1921 had de boerderij 24 koeien en 4 stuks jongvee op 20 hectare land, vooral 'uitnemend weiland'.

< Tekening van Jan Ploeger (1878-1959) van rond 1910.

Rechts De Driesprong, in het midden een paard en wagen met het toneelgezelschap Vondel over de Dorregeesterweg (nu de Geesterweg) op weg naar Akersloot. Achter de 'kettenkar' is de stolp Veld- en Duinzicht te zien. De Driesprong was het tolhuis voor de weg naar Limmen (de Uitgeesterweg). Die loopt op de voorgrond met helemaal links het tolhek met een (onleesbaar) tarievenbord. De tol werd opgeheven in de jaren 30.

Gezien het feit dat veel stolpen verdwenen bij de aanleg van bedrijventerreinen, is de vraag dus eigenlijk: hoe kan het dat deze stolp is blijven staan? Ton Scholten vertelt: 'Oorspronkelijk was dit gebied bedoeld als sport- en recreatiegebied. Bobs Party Center was er als eerste. Toen is uiteindelijk gekozen voor een bestemming als sport- en bedrijventerrein, waarbij deze stolp en de stolp Valbrug verderop zouden blijven staan. Vanuit de welstand is ervoor gezorgd dat er niet een muur van bedrijfsgebouwen pal aan de Geesterweg is gekomen, alle gebouwen zijn een beetje teruggetrokken vanaf de weg gebouwd.'

De ontwikkeling begon in het zuiden, aan de Populierenlaan. Daar stond een grote stolp, De Horn, die eind jaren 60 gesloopt is voor de eerste bedrijven. De bedrijvenstrook langs de Ag is niet in één keer ontwikkeld, maar stukje bij beetje uitgegroeid. Begin jaren 80 verzeen aan de noordkant bij de afslag Akersloot eerst Bobs Party Center en Ton Scholten Tegels & Sanitair, en die lagen toen min of meer geïsoleerd aan de Geesterweg. 'Wij waren het tweede bedrijf dat hier kwam,' vertelt Ineke Scholten. 'We woonden boven de zaak. Toen we hier startten was een het een moeilijke tijd, maar uiteindelijk hebben we twee keer uitgebreid en aangebouwd.'

Behouden stolp

Het tussenliggende weidegebied met de stolp bleef lang open. De stolp stond niet in de weg, was in 1982 gemoderniseerd tot

een riante woonboerderij en is nooit in de gevarenszone gekomen. Nu ligt hij ingebouwd in Westerwerf, zoals het noordelijke deel van het bedrijventerrein nu heet. Erf en perceel vormen een groene long tussen de bedrijfsgebouwen. Ook de iets zuidelijker gelegen stolp Valbrug is behouden, hoewel deze wel ooit bedreigd werd met sloop.

Schuin tegenover de stolp van Ton en Ineke Scholten ligt nu nog een vervallen kassencomplex, maar daar komt 't Geesterhoeve, een klein wijkje met elf 'landelijke woningen', waaronder een nieuwe stolp met meerdere woningen erin.

De Geesterweg en omgeving kunnen door de vele bedrijven en de Ag een en al moderniteit en soms lelijkheid uitstralen, maar de locatie is rijk aan geschiedenis. Dat is nog te zien aan de beide stolpen, het voormalige tolhuis de Driesprong (nu een café) en de molens de Dog en de Kat, maar het blijkt vooral uit de archeologische opgraving Groot-Dorregest (1980-1983). De huidige Westerwerf bleek een van de rijkste vindplaatsen in het Oer-IJ-gebied met vele sporen en objecten van de ijzertijd tot de late middeleeuwen. Het meest tot de verbeelding sprak een muntschat van 1302 zilveren 'denarii' uit de Romeinse tijd. Tot na de oorlog lag hier een verhoging in het land, de Kapelheuvel. De opgravingen toonden aan dat hier vlak na het jaar 1000 een tufstenen kapel en een begraafplaats waren.

Stolp van Buur

De oude naam mag dan Veld- en Duinzicht zijn, de stolp heette in de volksmond 'de stolp van Buur', naar de familie Buur van de gelijknamige groothandel in zuivelproducten (Boter Buur). Ton Scholten kent de stolp en omgeving erg goed van vroeger. Hij kwam er als kind over de vloer, en toen de stolp in 1982 zijn agrarische functie verloor en verbouwd werd tot woning, heeft hij er getegeld.

De begane grond heeft vanwege het dubbele vierkant enorme afmetingen en is bijna helemaal woonruimte. Heel bijzonder is dat het vierkant heeft gediend als 'frame' voor stalen kozijnen en deuren met grote ramen, zoals in kantoren. Aan de buitenkant van het vierkant liggen slaapkamers en andere vertrekken, binnenin bevindt zich een vierkante 'doos' met o.a. badkamer en toilet, een inloopkast en een ruimte voor wasmachine en droger. De meest recente verbouwing was de aanleg van een nieuwe (betegelde) vloer met vloerverwarming. De dars is ingericht als een soort serre. Van daar leidt een trap naar de enorme zolderruimte en ga je terug in de tijd: allemaal hout en helemaal open met o.a. een verwarmingseenheid en een werkbank met gereedschap.

Tegels en sanitair

Ton Scholten en het bedrijf dat zijn naam draagt zijn bekend in Uitgeest, o.a. door de jarenlange ondersteuning van de plaatselijke wielclub en de Ronde van Uitgeest (tot 2016). Ton en Ineke Scholten begonnen in 1974 met de verkoop van tegels en badkamers vanuit twee garageboxen. 'Voor die tijd was ik plaatbankwerker. Ik ging een keer met mijn vriend Ton Rasch mee, en ik vond het prachtig werk. Ik heb een omscholing gedaan tot metselaar-tegelzetter en toen zijn we voor onszelf begonnen, met een showroom met acht badkamers.' Ineke vertelt: 'Het was een heel andere tijd. Er waren toen nog nauwelijks bouwmarkten, en ook winkels die badkamers ontwierpen en leverden waren er weinig. Het begon te lopen en we vonden het heel leuk, je maakt iets moois voor de mensen.'

Het bedrijf is inmiddels al enige jaren in handen van de twee zoons van Ton en Ineke. Ton is nog steeds dagelijks op het bedrijf te vinden en tot voor een paar jaar tekende hij nog badkamers. Getuige het grote enthousiasme waarmee hij een rondleiding geeft in de stolp en over het perceel heeft de historie van de plek zijn hart. 'Ja, deze plek moet behouden blijven, het liefst zou ik zien dat het een monument wordt.'

NvdW

Met dank aan Jan Deckwitz en
Historische Vereniging Oud Uitgeest

< De stolp van Buur aan de Geesterweg ten tijde van de archeologische opgraving Groot Dorregest (op de achtergrond), begin jaren 80. Van bedrijventerrein Westerwerf nog geen spoor.

sd — a
sander douma architecten

Noordervaart 73
1841 GB Stompvoren
072 - 503 98 47
post@sd-a.nl
www.sd-a.nl

STOLPEN-WANDELEXCURSIE WARMENHUIZEN

Maar liefst 47 deelnemers stonden op 8 oktober te trappelen om in Warmenhuizen op stolpenexcursie te gaan. Na de voorjaarsexcursie 'Wandelen in Warder' in mei, was het mooie stolpendorp Warmenhuizen aan de beurt voor de najaarsexcursie: 'Wandelen in Warmenhuizen.'

Het dorp, grenzend aan de duinen, werd vroeger ontsloten door vaarwegen. Daardoor zijn er veel stolpen van de vaar-variant gebouwd, met de darsdeur naar het water gekeerd. Dat werd gedaan omdat het hooi per schuit naar de boerderij 'gesleept' werd. Met een touw, een hooggeplaatste katrol en een paard werd de lading hooi met vereende krachten de stolp in getakeld. Dat was de reden waarom de darsdeur niet zo hoog was. Immers, er hoefden geen hoge hooiwagens naar binnen.

's Morgens bezocht het enthousiaste gezelschap een stolp die tot voor kort nog als boerderij gebruikt werd. Dat bleek voor- goed verleden tijd. Binnenkort zal de stolp verkocht worden en krijgt dan ongetwijfeld een andere bestemming.

FOTO: S. MELANIE BALLEUX

waarin ouders, dochter met partner en zoon met partner zich prima, en vindingrijk, met een fraaie en praktische inrichting genesteld hadden. Naast inspiratie en bijzondere invalshoeken betreffende duurzaamheidsproblematiek, verkaveling en andere geschiedenissen, waaierde iedereen met nieuwe indrukken en kennis huiswaarts.

Anneke Zandt

Vervolgens legden de deelnemers aan bij een tot zorgappartementen verbouwde hoeve. Een ambitieus project waarbij kosten noch moeite gespaard zijn. Iedereen verbaasde zich over het glazen plafond in het vierkant en de creatieve indeling.

Na de lunch in het Bolletjescafé, soep met bolletjes natuurlijk, kon de stolpen-karavaan goed gevoed en gemotiveerd verder. Een ongerepte stolpboerderij (ze zijn er nog), compleet met stallen en ongeplaveid vierkant stond op het programma. Ten slotte wandelden de deelnemers naar een 'familieboerderij'

- Gietijzeren ramen
- Stalen ramen op maat, geschikt voor isolatieglas
- Voordeurpanelen
- Muurankers
- Authentieke trapspijlen
- Ventilatioorosters
- Restauratiewerk
- Levensbomen
- Straal-, schopeer- en poedercoatwerk

GERSJES GIETIJZEREN RAMEN

Berkdijk 13A | 5271 SR Sint-Michielsgestel | (073) 551 34 71 | info@gersjesbv.nl | www.gersjesbv.nl

**EEN DUURZAME TOEKOMST
VOOR UW MONUMENT**

- HOUTAANTASTENDE INSECTEN • HOUTHERSTEL • HOUTSTRALEN • ZWAMBESTRIJDING •
- CAPILLAIRE VOCHTBESTRIJDING • FUNDAMENT AFDICHTING • INSPECTIES/ONDERHOUD •

Bijlestaal 48K Broek op Langedijk | 0226 - 70 12 45 | info@rdc-conservering.nl

WWW.RDC-CONSERVERING.NL

*PIETER VAN DER VEEN, HOUTHANDELAAR IN
BEVERWIJK*

STOLPEIGENAAR UIT HET GOEDE HOUT GESNEDEN

‘Als ik de Staatsloterij zou winnen, dan wist ik het wel. Dan verbouwde ik deze stolp om er in te gaan wonen,’ zegt houthandelaar Pieter van der Veen, trotse eigenaar van een van de vijf stolpen die Beverwijk nog rijk is. Nu runt hij in deze stolp uit 1891 zijn bedrijf Van der Veen’s Houthandel. Wonen doet hij pal ernaast, in een door hemzelf ontworpen woonhuis. ‘Ik woon er heerlijk, maar het allermooiste lijkt me om de stolp te verbouwen en er zelf in te trekken. Daar zou ik geen moment over hoeven na te denken.’

Hartje Beverwijk staat een stolpboerderij die de afgelopen jaren wonderwel wist te ontsnappen aan bouwlustige projectontwikkelaars en kordate gemeentebesturen. Deze stolp aan de Kees Delfsweg biedt vanaf 1931 onderdak aan houthandel Van der Veen. Drie opeenvolgende generaties Van der Veen hebben hem behoed voor verval en sloop. We spreken met Pieter, de derde generatie, in het vertrek waar hij kantoor houdt, naast de werkplaats en de opslag. Alles onder één dak, zoals het een Noord-Hollandse stolp betaamt.

Tot aan de nok is de stolp gevuld met hout: grenen, eiken, vurenhout en azobé. Overal waar je kijkt staan of liggen balken, platen, planken, tafels, stoelen en kasten in wording

Op het kantoor prijken fotolijstjes met oude foto’s van zijn vader en grootvader en van een Opel Blitz, de allereerste bestelwagen. In de opslag verwijzen tal van zaken naar de oorsprong van de stolp toen een veehouder hier woonde en koeien hield. ‘Kijk’, wijst Pieter, ‘daar waar nu die houten platen staan, stonden vroeger de koeien.’ De familie Van der Veen komt in beeld wanneer timmerman Jan Albert van der Veen uit Meppel naar Beverwijk trekt. ►

Hoe belandt een timmerman uit Meppel in een stolpboerderij in Beverwijk?

Pieter: 'Mijn grootvader kwam in 1912 naar Beverwijk om de spits van de Wijkertoren te herstellen die bij een brand was verwoest. Samen met zijn ploegje werklieden verbleef hij langere tijd in Beverwijk voor deze klus. Hij leerde hier Anna van Etten kennen, mijn grootmoeder, trouwde met haar, en vertrok met haar naar Meppel.' Na een jarenlang verblijf in Meppel en Amsterdam, keren ze met hun jonge gezin terug naar Beverwijk, waar Jan in 1931 zijn houthandel in de stolp begint. Hij huurt een deel bij de ingang en het zoldertje.' Jarenlang stonden de koeien van veehouder Blansjaar 's winters gebroederlijk naast het gereedschap en de werkplaats van Jan van der Veen.

Koeien en hout

De zaken gaan goed. Als de veehouder met zijn koeien uit het centrum van Beverwijk vertrekt, koopt Jan de hele stolp voor zijn bedrijf. Zijn zoon Pieter neemt in de jaren zestig de houthandel over. Hij bouwt een grote loods aan de stolp, die vandaag de dag nog recht overeind staat, en schaft met een bevriende ondernemer een zaagmachine aan, 'de eerste van Beverwijk'. 'Je keek vroeger zo naar het pannendak. Er was niets geïsoleerd of afgetimmerd. Als het sneeuwde, waren de dekens op bed wit, aldus de verhalen.' Als kind was de huidige eigenaar Pieter er dagelijks te vinden. 'Ik speelde hier altijd met mijn vriendjes. Ik was hier kind aan huis op mijn vaders bedrijf. Dikwijls ging ik mee op de vrachtwagen: bij klanten hout bezorgen. Ik ervoer de stolp als heel vertrouwd, was min of meer blind voor het unieke karakter van dit pand. Maar ja, het is ook een eenvoudige, doodgewone boerderij, hè?! Niks bijzonders, toch? Hoewel, het vierkant telt negen palen in plaats van vier. Dat is wel buitengewoon. Na al die jaren vind ik het nog steeds heel vanzelfsprekend om in deze stolp mijn bedrijf te runnen. 't Is gewoon 'mijn winkel'. Niks meer en niks minder. Hoewel, ik ben ergens ook wel ijdel. Ik kan het niet uitstaan dat mensen hier langslopen en er geen erg in hebben dat dit een stolpboerderij is. Ik vind 'm geweldig en tegelijkertijd doodgewoon.'

Zo gewoon is het niet dat je als derde generatie in deze stolp de houthandel runt.

'Mijn oudere broer was de beoogde opvolger van mijn vader. Maar hij en mijn oudere zus, veel creatiever dan ik, gingen een andere kant op. Mijn broer ging naar de Rietveld en mijn zus werd goudsmid. Ik ben geen grote slimmerik. Niet het scherpste potlood uit de kleurendoos, haha. Als jongste was ik ook geen dwarskip. Dus toen mijn vader mij op mijn vijftiende vroeg of ik in de zaak wilde, zei ik ja. Waarom niet, dacht ik. 't Was waarschijnlijk ook een kwestie van loyaliteit, vermoed ik, aan mijn vader en aan het bedrijf. Het vak heb ik van hem en van een oom geleerd die in de houthandel werkte. In 1992 heb ik de houthandel officieel overgenomen. We zijn met z'n vieren:

met Max, Ed en Sander, stuk voor stuk vaklieden, run ik ruim dertig jaar houthandel Van der Veen. En nog steeds heb ik er plezier in.'

En je hebt, tien jaar daarna, deze stolp grondig aangepakt.

Wat was je drijfveer?

'Dat is vrij simpel. Toen er aan de overkant nieuwbouw werd gepleegd, werd er geheid. Daardoor ontstonden er in de gevel allerlei scheuren en zat ik met de gebakken peren. Het zag er niet uit! De voorgevel stond helemaal bol, door de druk van de kap waarschijnlijk. Uit puur lijfsbehoud besloot ik om de hele voorgevel eruit te laten halen. Een flinke klus. Om de gevel opnieuw te kunnen metselen, werden er stalen poten onder het stolpendak geplaatst zodat het dak kon worden 'opgetild'. De metselaar, een echte vakman, opperde het idee om sierstrips te maken. Een 'nieuwigheidje' want die hadden we daarvoor niet. Zo werd de gevel mooier, speelser ook, dan het origineel. Verder is de nok goed afgetimmerd en geïsoleerd en kwam er een nieuwe betonnen vloer. De dakconstructie plus de pannen zijn nog origineel. Oersterk, want ze hebben alle stormen doorstaan. De darsdeuren hebben we aangepast maar wel behouden. Dat maakt het uiterlijk van de boerderij. Iedere avond, als de zaak sluit, gaan ze dicht.'

Vanuit de stolp kijk je naar het woonhuis dat Pieter met zijn gezin bewoont. Een modern pand met rechthoekige vormen, bijzondere raampartijen en een opvallende dakconstructie. In niets lijkt het op de bedrijfsstolp. Hoewel. Pieter: 'Eigen ontwerp. Met behulp van mijn broer en een bevriende architect. Ik wilde per se een houten skelet, mooi en CO2-arm. Van de combinatie rode bakstenen met hout ben ik altijd gecharmeerd. Ja, eigenlijk zoals bij deze stolp. Ik woon hier heerlijk, maar zoals gezegd, als ik de loterij win, zou ik de stolp als woonhuis inrichten. Met koeien erbij en al, haha. Dit ontwerp, met piramidedak, vind ik toch het allermooist.'

Truus Zonneveld

✓ *De stolp in de jaren zeventig en in vroeger jaren.*

STOLPEN IN DE STAD

Beverwijk telde vroeger meerdere boerdijen. Een stolp in de stad was hier, net als in andere plaatsen in Noord-Holland zoals Schagen, Alkmaar en Purmerend, eeuwenlang een normaal verschijnsel. Burgers en buitenlui ergerden zich doorgaans niet aan mest, luchtjes en andere zaken die bij de veehouderij hoorden. De ligging in de stad was vooral praktisch. Hoe dicht de boer bij de burger zat, des te verser was de melk. Klanten op het platteland waren dun gezaaid, die zaten in de stad en garandeerden de afname van melk, boter, kaas en eieren. De boer heen-en-weerde 's zomers tussen zijn woonhuis en het weiland en nam blijkbaar de afstand die hij telkens moest afleggen om te melken, voor lief. Halverwege de 19e eeuw, toen de steden groeiden, nam overal in het land het aantal stadsboerderijen toe. Na de oprichting van zuivelfabrieken en de uitvinding van koeltanks en koelkasten, nam de noodzaak om dicht bij de klant in de stad te zitten. Wat toenam was de gevoeligheid voor de zogenaamde stank van mest en andere overlast. Hoe dan ook, vandaag de dag telt Beverwijk nog een stadsboerderij: de stolp van Pieter van der Veen.

(bron: Kees van der Wiel: Koeien melken aan de gracht, www.keesvanderwiel.nl)

Akerbouw bv
BURGER EN UTILITEITSBOUW

BOUW GARANT

Heeft u bouwplannen?
Uw onderhouds- en restauratiepartner in Noord-Holland

Akerbouw B.V.
T: 0251-315817

Geesterweg 6, 1911 NB Uitgeest
info@akerbouw.nl www.akerbouw.nl

Van Lierop houdt uw monument leefbaar...

- > HOUTINSECTENBESTRIJDING
- > ZWAMBESTRIJDING
- > HOUTHERSTEL MET EPOXYTECHNIEK
- > VOCHTBESTRIJDING
- > ONDERZOEK
- > ONDERHOUDSABONNEMENTEN

MEER DAN **60** JAAR ERVARING

Van Lierop
Conserveert & Herstelt Hout | Verdrijft Vocht

0172 43 35 14
WWW.VANLIEROP.NL

Logo's: NIPB, Vrijheid van Keuze, etc.

Ant. Duijn keukens
omdat het goed moet zijn!

Hasselaarsweg 21 Heerhugowaard Tel. 072 - 5714108, www.antduijnkeukens.nl

Logo's: GEWOON TOON KEUKENS, KEUKEN SPECIALISTEN

Vrienden van de stolp
wenst alle vrienden
fijne kerstdagen
en een inspirerend
stolpenjaar

< Een oude foto van de Kluiten. De tweede boerderij aan de rechterkant is de stolp van Jan en Ida Klaver.

EEUWENOUDE STOLP IN OPPERDOES GEDATEERD

Opperdoes is een van die karakteristieke dorpen van West-Friesland met veel stolpboerderijen. De meeste stolpen staan aan smalle klinkerstraatjes, met daarlangs sloten met hoge walkanten en veel bruggetjes. Die sloten hebben een belangrijke rol gespeeld in de geschiedenis van het dorp, want al het vervoer ging hier tot ver in de 20e eeuw over het water. De veehouders van Opperdoes waren vaarboeren en brachten veel tijd al varend door. Ook aan de kenmerken van de stolpboerderijen is

de bedrijfsvoering over het water goed af te lezen. Een van de vaarboerderijen is in 2022 gedateerd door middel van dendrochronologisch onderzoek aan het eikenhouten vierkant. Het gaat misschien wel om de oudste boerderij van Opperdoes.

Komdorp

Opperdoes is wat betreft de vorm van het dorp een vreemde eend in de bijt voor oostelijk West-Friesland. Alle dorpen zijn in dit gebied namelijk lintdorpen, die zich kenmerken door een lange rij huizen langs een weg. De enige uitzondering is Opperdoes, want hier staan de huizen langs meerdere straten in de buurt van de kerk. Dit wordt een komdorp genoemd. Een gevolg van deze dorpsvorm was dat bij de stolpboerderijen het land niet achter het bedrijf lag, zoals bij de lintdorpen, maar een stuk verderop in de polder. Hierdoor ging het transport van vee, hooi, melk en mest met pramen en melkschuiten. Deze lange, smalle bootjes werden eeuwenlang voortbewogen met een kloet, een lange stok. In de maanden dat de koeien permanent in het land stonden, moest de boer twee keer per dag naar hen toe om te melken. Het heen en weer varen nam ongeveer twee uur per dag in beslag. Hier kwam het transport van het vee, de mest (van de boerderij naar het land) en het hooi (van het land naar de boerderij) nog bovenop. Alles veranderde toen aan het einde van de jaren 70 van de vorige eeuw de polder rond het dorp werd ruilverkaveld: kleine percelen werden samengevoegd en wegen aangelegd. Dit betekende het einde van de vaarpolder en een eeuwenoude manier van werken over het water.

Hooi

Wat direct opvalt bij de vaarboerderijen is dat zij geen hoge darsdeuren hebben. Zij komen bij stolpboerderijen in andere dorpen algemeen voor, want de hoge deuren waren nodig om het hooi naar binnen te krijgen: de volgeladen hooiwagen reed door de darsdeuren naar binnen, waarna het hooi vanuit de dars in de hooiberg werd gebracht. In Opperdoes werd het hooi echter over het water naar de boerderij gebracht met de praam en dus waren darsdeuren overbodig. Het hooi ging bij de vaarboerderijen meestal naar binnen via deuren in een driehoekige houten topgevel. Veel stolpen in Opperdoes hebben nog steeds zo'n topgevel, hoewel de deuren vaak zijn vervangen door ramen.

Om het hooi vanuit de praam in de boerderij te krijgen, werd een soort lange glijbaan van hout gemaakt vanuit de praam tot aan de topgevel. Dit werd de 'stelling' genoemd. Aan het hooi in de praam werd een lang touw vastgemaakt, dat door de topgevel naar een katrol in de nok van de stolp liep en van daaruit door een gat in het dak aan de andere kant weer naar buiten. Daar was het einde van het touw bevestigd aan een paard, dat door het trekken aan het touw het hooi over de

stelling de boerderij in trek. Voor de jeugd uit het dorp was het binnenbrengen van het hooi een feest, zij hielpen graag mee met deze spannende belevenis.

Tuinders

In de 19e en 20e eeuw nam het aantal koeienboeren in Opperdoes af, maar het aantal tuinders nam juist toe. Een belangrijke oorzaak hiervan was dat het landbezit rond Opperdoes in de loop van de tijd erg versnipperd was geraakt, doordat grond vaak moest worden verdeeld onder meerdere boerenzoons. Zij hadden hierdoor vaak te weinig land om rond te kunnen komen als melkveehouder, maar door over te schakelen op tuinbouw konden zij toch van de grond leven. Nog steeds ligt rond Opperdoes heel veel tuinbouwgrond, waar onder meer de Opperdoezer ronde wordt geteeld. Deze beroemde aardappel wordt al vanaf het einde van de 19e eeuw geteeld in de zavelgrond rond het dorp. De mooie zavelgrond dankt het dorp aan de ligging op de kreekrug, die onder een deel van West-Friesland doorloopt.

Kluiten

Een van de schilderachtige straatjes van Opperdoes is de Kluiten. Na de ruilverkaveling was men van plan om de sloot langs de straat te dempen, want hij werd toch niet meer gebruikt door de tuinders en boeren. Dit is gelukkig niet gebeurd. Aan de oostkant van de straat wonen Jan en Ida Klaver in een fraaie

vaarboerderij. Zij hebben de stolp gekocht in 1972 en die geleidelijk verbouwd tot een comfortabele woonboerderij. Binnen zijn nog veel authentieke onderdelen te vinden, waaronder de twee originele woonvertrekken aan de voorkant met houten betimmeringen en twee bedsteden. Onder een van de bedsteden bevindt zich een keldertje met plavuizen vloer. De kamers zijn groen en blauw van kleur. Ida: 'De kleurstellingen hebben we overgenomen van pandjes in het Buitenmuseum in Enkhuizen.' In de voormalige koeienstal bevinden zich nog de oude stijlen waar houten schotten tegenaan hebben gestaan, als afscheiding tussen de koeien. In de vloer van de woonkamer ligt een houten luik, hieronder bevindt zich een ronde waterput. Verder liggen in diverse kamers oude plavuizen op de vloer die men vond bij de verbouwing.

Dendrochronologisch onderzoek

Jan las in de krant over het dateringsonderzoek aan eikenhouten vierkanten en het feit dat dit hele oude stolpboerderijen zijn. Hij wist dat het vierkant van hun boerderij ook van eikenhout was gemaakt, dus zijn interesse was gewekt: misschien was hun stolp wel de oudste stolp! Nadat dendrochronoloog Sjoerd van Daalen boorkernen had genomen uit de balken van het vierkant, kwam de uitslag: het hout is gekapt in 1595. Dat betekent dat het niet de oudste stolp is, want dat is een boerderij in De Weere met eikenhout uit 1559. Toch gaat het natuurlijk om een heel oude boerderij en een van de zeldzame exemplaren met een gaaf eikenhouten vierkant uit de 16e eeuw. Een bezit om trots op te zijn! En in Opperdoes mogen Jan en Ida zich de bewoners van de oudste stolp van het dorp noemen.

DD

Bron

Meurs, C., 2005. De vaarboeren, in Jaarboek Stichting Historisch Opperdoes 2005.

1. Rechts de stolpboerderij van Jan en Ida Klaver aan de Kluiten.
2. De Kluiten rond 1918, met rechts een stukje van de stolpboerderij van Jan en Ida Klaver. In de sloot een praam met hooi.
3. De sloot langs de Kluiten, met een praam met koeien die naar het land worden gebracht.
4. Gezicht op de sloot langs de Kluiten, met daar overheen veel bruggetjes.
5. Links de achterzijde van de stolpboerderij. Rechts een nieuwgebouwde schuur, waarvoor de bekende koolboeten van Opperdoes model hebben gestaan.
6. Een nieuw poortje in het steegje naast de boerderij. De vorm is ontleend aan een oud poortje dat vroeger aan de Kluiten stond.
7. Dendrochronoloog Sjoerd van Daalen neemt een boormonster uit een van de palen van het vierkant.

HSB SPUITISOLATIE

Spuitisolatie met damp- en vochtdichte PUR

Stolpboerderij laten isoleren? Kies voor vocht- en dampdicht spuiten. De voordelen op een rij:

- ✓ **Geen rotting** bij de isolatie
- ✓ Componenten zijn altijd goed
- ✓ Alle hoeken en naden tocht- en dampdicht
- ✓ **Minder kosten** in het proces
- ✓ Hoge isolatiewaarden met een dunne laag

Besparen op kosten, en zeker zijn van damp- en vochtdichte isolatie? Maak een afspraak via www.hsbspuitisolatie.nl.

Aandacht voor ambacht

PRONK BOUW
BOUWEN RESTAUREREN LEIDEN

Machinestraat 2, 1749 DT Warmenhuizen
(0226) 391374 • info@pronkbouw.nl
in f @ www.pronkbouw.nl

anno 1795 **onderlinge**
waterland | de veenhoop

Speciaal voor de brandverzekering van rietgedekte panden.
Goede voorwaarden met lage premies.

Raadhuisstraat 1, 1474 HE OOSTHUIZEN, telefoon 0299 401578
www.onderlingewaterland.nl, info@onderlingewaterland.nl

BOEKBESPREKING

2000 JAAR STRIID IN HET OER-IJ LANDSCHAP

In het voorwoord van '2000 jaar strijd in het Oer-IJ landschap', het gebied in de driehoek Velsen-Alkmaar-Zaanstreek, schrijft Jos Teeuwisse, secretaris van Stichting Oer-IJ: 'Overall in het Oer-IJ gebied zijn nog sporen van oorlog en strijd te vinden, zoals kastelen, lunetten, forten en bunkers. De Atlantikwall uit de Tweede Wereldoorlog slingert als een betonnen ketting door het landschap.'

Ze herinneren aan de militaire geschiedenis van het gebied. In de verhalen verkennen de schrijvers welke rol de omgeving bij die verwikkelingen heeft gespeeld: waarom is dat fort of kasteel op die plek gebouwd en op welke manier beïnvloedde het landschap de aanvals- of verdedigingstactiek?

Holland op z'n smalst, de zeven kilometer brede kuststrook tussen Noordzee en het natte binnenland van Noord-Holland, was van oudsher een belangrijk gebied voor transport en handel en daarom ook een plek voor oorlogsvoering. Er speelden veel conflicten, zoals de strijd tussen Hollanders en Friezen, de Hoekse en Kabeljauwse twisten, het Kaas-en-Broodoproer en vele andere.

In het Oer-IJ gebied werden circa 35 kastelen gebouwd. Daar zijn er niet veel van over. Slechts enkele bestaan nog in al dan niet verbouwde staat: Assumburg en Marquette in Heemskerk. Her en der zijn nog wat ruïnes: Ter Kleef bij Haarlem en Brederode bij Velsen. Op enkele terreinen zijn sporen van grachten en funderingen te zien, zoals van Nieuwburg bij Alkmaar en het Slot van Egmond aan den Hoef. Van Middelburg bij Alkmaar, Oud-Haarlem te Heemskerk, Kronenburg en het Blokhuis te Castricum zijn aanwijzingen van het bestaan te vinden.

Van de Tachtigjarige oorlog (1568-1648), het grootste militaire conflict dat zich afspeelde op Hollandse bodem, zijn, behalve wat wapentuig en kogels, niet veel sporen uit de bodem tevoorschijn gekomen. De vele oorlogshandelingen hebben geleid tot totale verwoesting van kerken, kastelen en abdijen. Wat deze barbaarsheid betreft is er niet veel veranderd als we kijken naar wat er in de oorlog in Oekraïne gebeurt.

De 'vergeten oorlog' wordt de oorlog in de Bataafse Republiek wel genoemd, die begon op 27 augustus 1799 en eindigde op 6 oktober 1799. Vergeten, omdat niet veel mensen ervan gehoord hebben of er iets van afweten. Toch was het een van de grootste slachtpartijen ooit op vaderlandse bodem. Engelsen

en Russen, Fransen en Patriotten bestreden elkaar op leven en dood bij Bergen en Castricum. Toen de kruitdampen waren opgetrokken, bleek dat ruim 5000 Nederlandse militairen het leven hadden verloren. Ongeveer 40.000 Russische, Britse, Nederlandse en Franse jonge mannen werden gedood, raakten vermist of gewond. Dit alles om de Bataafse Republiek te verslaan en de Fransen uit Nederland te verdrijven.

De titel van het boek doet vermoeden dat er eeuwenlang onafgebroken oorlog heeft gewoed. Dat is zeker niet het geval, hoewel er vanaf het begin van de jaartelling wel degelijk veel gewelddadige conflicten zijn geweest. Vanaf de Romeinse tijd tot aan het eind van de Koude Oorlog (1991) is dit alles en nog veel meer beschreven in dit met foto's, kaarten en tekeningen rijk geïllustreerde boek. Een aanrader en een mooi cadeau voor de feestdagen, voor iedereen die meer wil weten over de geschiedenis van het Oer-IJ.

2000 jaar strijd in het Oer-IJ landschap. Diverse auteurs. Uitgeverij Noord-Holland. Formaat 220 x 280 mm. In kleur. 160 pagina's. 2e druk € 24,95.

In de Binnenkijker kijken we binnen in de interieurs van stolpen. Deze verschillen nog meer van elkaar dan de buitenkanten. De zoektocht naar en het toepassen van nieuwe functies gaat provinciebreed voort. Nieuw gebruik is immers de aanzet tot behoud. Niettemin zijn nieuwe functies altijd gebaseerd op de indeling naar oorspronkelijk gebruik. Ook als de stolpboerderij in gebruik is als zorgboerderij.

Al in 2020 was duidelijk: de plannen die Eric van Dijke had met de Alida Hoeve waren zo bijzonder dat we terug zouden keren. Het provinciale monument werd met steun van het Restauratiefonds en een groep lokale investeerders omgebouwd tot een zorgboerderij voor jongeren die 24 uur per dag zorg nodig hebben. Een warme plek midden in het centrum van Warmenhuizen met genoeg ruimte voor een veilige en fijne woonomgeving.

En juist het najaar is dan het seizoen om weer op bezoek te gaan. Want waar is het is fijner thuiskomen dan in deze bijzondere en comfortabele stolpboerderij met aangebouwd voorhuis, waarbij de zorgappartementen rondom het dubbele vierkant zijn gerealiseerd en de gezamenlijke ruimten zich centraal in de stolp bevinden. Met als imponerende uitsmijter een glazen plafond in de woonruimte op de eerste verdieping waar je zo de magistrale nok in kijkt.

Door de glazen delen in de vloer komt het licht tot in de ruimte op de benedenverdieping. De staanders omlijsten de glazen constructie stoer en natuurlijk. Op de vraag hoe het zit met het zo voor stolpbewoners herkenbare stof uit de kap, wijst Eric op de verdekt opgestelde robotstofzuiger die iedere ochtend het uitzicht stofvrij houdt.

Alida, een voormalige vaarboerderij uit 1898, ademt de grandeur van de bloeiperiode van Warmenhuizen, toen de agrariërs goed boerden in de koolhandel. Het dorp bestaat in feite uit een langgerekte wal van huisterpen die vanaf de mid-deleeuwen zijn aangelegd om droge voeten te houden in het inlinkende veenlandschap. De Dorpsstraat behoort samen met de Oostwal en de Oudewal tot de oudste bewoonde plaatsen van Warmenhuizen. Aan de voorzijde van Alida lag de Gemene Vaart, rechts de Heerenvaart. Door deze inmiddels gedempte vaarten heeft de stolp een ruim erf midden in het centrum.

Eric vertelt vol enthousiasme over de plannen van Honingraatzorg en zijn inspanningen om Alida's weelde te delen met heel Warmenhuizen. Want naast de zorgappartementen ontwikkelt hij een huiskamerrestaurant in de prachtige aangebouwde kas die een later toegevoegde aanbouw heeft vervangen. Waarbij de gevelelementen als koperen goten, regenpijpen en houten handgemaakte gootklossen elegant doorlopen in het interieur van de kas. Overal in en om de stolpboerderij zie je dit soort mooie samensmeltingen van modern en klassiek. Buiten bijvoorbeeld kozijnen van cortenstaal met moderne vensters, afgewisseld met historische muurankers in de muren. De put buiten is opgemetseld van oude steentjes met de oorspronkelijke blauwe verf er nog deels op. Binnen zijn de wanden achter de poeren van houten delen die nog werken en leven. De waterput in een van de appartementen is afgedekt met een dikke glazen plaat en hierdoor nog goed te bewonderen.

Het voorhuis blijft zoveel mogelijk in oude luister. Het stervormige houten plafond en de originele kastenwanden, maar ook de nog volledig functionerende houten luiken met panelen bleven bewaard. De marmeren gang loopt langs een prachtig trappenhuis naar de openslaande deuren van de centrale ruimte. De renovatie is nog in volle gang, maar zal een zo CO₂-neutraal mogelijke stolpboerderij opleveren zonder de monumentale waarden teniet te doen. Er komen een warmtepomp en zonnecollectoren en het regenwater wordt opgevangen en hergebruikt. Het erf is tijdens ons bezoek nog volop in ontwikkeling, maar de haan kraait al in het kippenhok en de perenboom hing tot voor kort vol perenoogst. De lichtjes in de kas voorspellen een gezellig feestseizoen. We kunnen niet wachten om volgende zomer nog eens bij Alida op bezoek te gaan.

KWANTES
makelaardij
de sleutel tot bezit

Ons team wenst
een ieder
waardevolle feestdagen
en alle goeds
voor 2023

WWW.KWANTESMAKELAARDIJ.NL | 0228-592244

slaapkenner™
THEO BOT

Voor gewoon een goed bed!

Dorpsstraat 162, Zwaag | **Gratis parkeren!**
telefoon 0229 - 237228
www.theobot.nl

DE VELE GEZICHTEN VAN 'T EINDE VAN DE WERELD

Texelse stolpboerderijen werden steeds aangepast aan veranderende omstandigheden. Aanpassing van de bedrijfsvoering, zoals de huur en/of aankoop van meer of minder land en het houden van meer of minder vee leidden wel tot verbouwingen. Soms waren die ingrijpend.

Bij meer vee ontstond behoefte aan een grotere hooiberging. Als oplossing daarvoor werd soms gekozen voor de toevoeging van een tweede hooivak. Soms devalueerde een boerderij tot schuur en werd het woongedeelte geheel of alleen inpandig gesloopt. Omgekeerd kon een stolpschuur opgewaardeerd worden tot boerderij met de bouw van een inpandig of aan te bouwen woongedeelte. In de 20e eeuw zien we diverse aanbouwen aan stolpen verschijnen, met een diversiteit aan gebruiksfuncties, onder andere varkenshok, jongveestal, een zogenaamd ouderhuisje of een bijkeuken met toilet en douche. Al deze verbouwingen waren van invloed op het uiterlijk van de boerderij. Zo kreeg een en dezelfde stolp in de loop der eeuwen soms vele gezichten. In dit artikel bekijken we de boerderij 't Einde van de Wereld, vroeger het Nieuwlanderhuis en in de 19e eeuw het Huis van Lap genoemd, in het Hoornder Nieuwland op Texel.

De bouw van het Nieuwlanderhuis

Dieuwertje Duijn van Archeologie West-Friesland dateert de bouw van deze boerderij op basis van kenmerken van het

vierkant en dendrochronologisch onderzoek door Sjoerd van Daalen op 1650-1652. De vondst van Thijs en Miriam Klaassen van een verkoopakte uit 1654 waarin sprake was van een 'schoone, groote, nieuwe welgetimmerde huijsinge ende stolp' bevestigt deze datering (zie nummer 106 van september 2021).

De verbouwingen

Over verbouwingen van het Nieuwlanderhuis tot 1880 is niets bekend. Op de kadastrale tekening van 1828 is het Nieuwlanderhuis te zien als een stolp met een dubbel vierkant, ofwel met twee hooivakken. Dat wil niet zeggen dat bij de stichting van de boerderij meteen twee vierkanten geplaatst zijn; dat kan ook later, maar vóór 1828 gebeurd zijn. In 1880 is sprake van een aanzienlijke verkleining, waarbij de lengte van de boerderij bijna gehalveerd werd (zie nummer 106 van september 2021). Daarbij werd het zuidelijke vierkant verwijderd. Het nu nog aanwezige vierkant behoort tot de grootste die in de 17e eeuw in Noord-Holland gebouwd zijn. Bij die verkleining in 1880 werd een buitenwand aangebracht aan de zuidzijde van het huidige vierkant. Ongetwijfeld werd die buitenwand in

Van een stolp in de Zuidermeer...

| schilderwerk
| spuitwerk
| decoratieve technieken
| aangrenzend werk

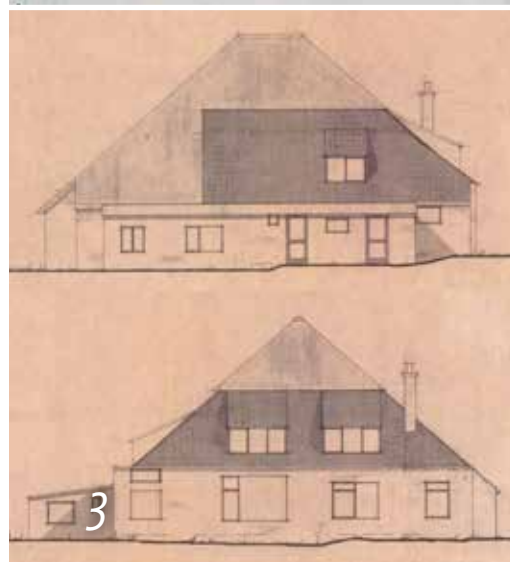
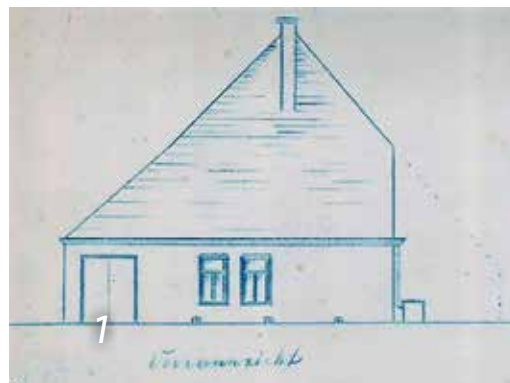

tot de muur achter de Nachtwacht

| Stijn van Kooten
| 06-46003480
| www.vkonderhoud.nl
| info@vkonderhoud.nl

VK | ONDERHOUD
WIJ realiseren het!

hout uitgevoerd, net als bij de zogenaamde skuurskotstolpen op Wieringen, veel schapenboeten en diverse stolpschuren en -boerderijen op Texel.

In 1906 werd aan de zuidzijde van dit hooivak een nieuw woongedeelte gebouwd.

De verbouwing in 2021 en 2022

Naar aanleiding van de resultaten van het bouwhistorisch onderzoek van Archeologie West-Friesland besloot de eigenaar van deze oude stolp het volume terug te brengen naar de situatie van kort na 1880. De gemeente Texel ging akkoord en

alle aanbouwen uit de 20e eeuw werden verwijderd. Met een knipoog naar de verbouwing in 1880 prijkt de zuidgevel nu met een moderne variant op een Texels houten skot, een tot de dekbalen van het 17e-eeuwse hooivak opgetrokken houten buitenwand.

Gezicht vanuit de stolp

De toenmalige eigenaar Dirk Gerritsz Boon trouwde in 1766 met Lijntje Meijncom, een dochter van commandeur ter walvisvaart Meijndert Meijncom uit Den Hoorn. Lijntje verkocht de boerderij in 't Nieuwland in 1806 aan Cornelis Lap. Cornelis trouwde met Naantje Biems Dogger; haar vader en grootvader waren walvisvaarder, commandeur op Groenland. Na het overlijden van Cornelis hertrouwde Naantje met diens jongere broer Dirk. Diens naam prijkt op de 'pachtkaat' van het Texelse duingebied. Op deze kadasterkaart uit 1832 werden in de 19e eeuw de verhuurde gedeelten in het duingebied gemerkt met de namen van de pachters, de betreffende jaren

1. Fragment van de verbouwtekening van het Nieuwlanderhuis in 1906 met het aan de zuidzijde tegen het vierkant van de stolp te bouwen woongedeelte, inclusief de toen gebouwde schoorsteen [coll. bouwarchief gemeente Texel].
2. Het Nieuwlanderhuis is gebouwd op een uitloper van lage duintjes aan de zuidzijde van de polder De Kuil, die tot in het Hoornder Nieuwland doorlopen. Dat was de hoogste locatie en de enige plek waar men droge voeten hield bij de diverse dijkdoorbraken van de zeedijk van polder de Buitenkuil, later het Hoornder Nieuwland. [Olieverfschilderij van Ad Blok van der Velden, 1970]

en de door hen gezette heiningen ofwel tuunwallen. Op deze kaart is ten zuiden van de boerderij een zogenaamde kakebeen ingetekend, een onderkaak van een walvis, die diende als schurkpaal voor het vee. Deze kakebeen was mogelijk afkomstig van een van de walvisvaarders Meijndert Meijncom of Biem Dogger. De ambtenaar die de verpachtingen van het duingebied registreerde, vond de kakebeen belangrijk genoeg om te vermelden op de pachtkaat. En daarmee vereeuwigde hij een fragment van het toenmalige uitzicht vanuit de boerderij en vanaf het erf.

De boerderij is nu een comfortabele woonboerderij, met een schitterend uitzicht over de Petten en de verdere omgeving. De kakebeen is helaas verdwenen.

WE

Met dank aan Dieuwertje Duijn

3. Op deze verbouwtekening uit 1977 is het woongedeelte uit 1907 uitgebreid tot de volle breedte van de zuidgevel, de schoorsteen is verplaatst en op het zuidelijke dakvlak zijn twee dakkapellen verschenen. Aan de westzijde werden een aanbouw en een dakkapel toegevoegd.
4. De west- en zuidgevel van de boerderij in 2020. [foto: Archeologie West-Friesland / Dieuwertje Duijn]
5. De zuid- en de oostgevel van de boerderij na de verbouwing in 2022.

DEURTJES MET EEN VRAAG

'Waar dienden deze deurtjes voor?' vroeg een van onze lezers uit Andijk ons. Hij was laatst in een stolp, gebouwd in 1829 en daar zat zo'n klein deurtje boven de bedstee-deuren. De bewoonster wist niet waar het voor diende.

'Ik heb zelf twee van die deurtjes. Op de foto in de bijlage is het linkerdeurtje, afgeschilferd en daaronder rood, van kort na 1800 en het andere deurtje van ± 1860. Allebei uit inmiddels gesloopte stolpen. Wie weet waar ze voor dienden? Ze zaten (bijna) altijd in de woonkamer boven een andere deur. Wie ze kan gebruiken voor een restauratie mag ze op komen halen. De originele scharnieren zitten er nog aan.' Dat is natuurlijk een mooie vraag en een nog mooier aanbod.

We zijn heel benieuwd naar uw verhalen over dergelijke deurtjes. Om te beginnen een eerste reactie. Een van onze redactieleden woont in een stolp op Texel en daar was in de kamer boven de kelder ooit, voor een verbou-

wing in 1940, een bijna identiek deurtje, in de ombouw van de keldertrap. Dat deurtje gaf toegang tot een klein kastje. Daarin stond de fles sterke drank, speciaal bestemd voor mijnheer pastoor. Dat was een liefhebber. En dat was bekend. Maar de inhoud van de fles minderde sneller dan op grond van zijn bezoekfrequentie verwacht werd. En wel zo snel, dat het de toenmalige boerin opviel. Een dochter vertelde later lachend dat de kinderen af en toe stiekem een slokje proefden. De redactie wacht uw reacties in spanning af!

FOTO: PRIVÉBEZIT FAM. VAN DER PEET

STOLPENAVONTUUR IN DE WEERE

Langs het kronkelende dorpslint van De Weere staan veel stolpen, alle op de kop van langgerekte kavels met daarachter vrij uitzicht over het West-Friese landschap. In 2019 viel ons oog op een stolpboerderij die al twintig jaar leegstond en dienst deed als opslag. De locatie van de stolp kent een lange bewoningsgeschiedenis, dat bewijst de kaart van Johannes Dou uit 1651-1654. Op die kaart is namelijk te zien dat aan de Driestedenweg 4 een gebouw staat ingetekend, maar het is niet te zeggen of het daadwerkelijk om een stolp gaat. De contour van een Noord-Hollandse stolp zoals die er nu staat zien we pas voor het eerst duidelijk op de kadastrale minuutplannen uit 1826. Dit zijn de eerste nauwkeurige kadastrale kaarten die zijn opgetekend. De stolpboerderij dateert dus in ieder geval uit 1826, maar is mogelijk een stuk ouder.

1. Historische foto van de stolpboerderij, circa 1960.
2. Uitsnede uit de kaart van Johannes Dou uit 1651-1654. Binnen de cirkel de locatie Driestedenweg 4.
3. Uitsnede uit de eerste kadastrale kaart uit 1826. De boerderij met nr. 142 is Driestedenweg 4.
4. De stolpboerderij vlak voor aanvang van de verbouwing.
5. De huidige stand van zaken. Het exterieur is bijna klaar.

In 1935 komt de stolpboerderij via familiale banden in het bezit van de vorige eigenaar, die voor enkele decennia een goed lopend melkveehoudersbedrijf had. Zo goed zelfs dat de stolp in 1965 te klein blijkt te zijn voor de veestapel en volledig wordt omgebouwd tot veestal. Alle woonvertrekken worden uit de stolp gesloopt en langs de voorgevel, zijgevel en achtergevel komen koeien te staan. Op die manier kan het bedrijf nog enkele tientallen jaren door, totdat er in 1999 geen opvolging is en de boerderij leeg komt te staan. Na twintig jaar leegstand was het onze beurt om hier weer een thuis van te maken. Daarvoor moest eerst de bestemming gewijzigd worden en de nodige vergunningen aangevraagd. Dergelijke trajecten vragen veel geduld, maar geduld wordt beloond. Als stel waarvan de een werkzaam is in de erfgoedsector en de ander een timmerman is met veel ervaring op het gebied van het renoveren van stolpboerderijen, konden we deze kans niet laten liggen. Haar droom om erfgoed te bewonen en zijn droom om erfgoed te renoveren komen prachtig samen op deze locatie.

Stolpboerderijen zijn indrukwekkende bouwwerken waar veel verhalen aan verbonden zijn. Zo nu en dan vinden we nog een paar krabbeltjes in een van de ringbalken, een naam van iemand of een rekensommetje. Allemaal van mensen die deze stolp ook ooit als hun thuis hebben gehad. Hoe zullen zij geleefd hebben en vonden zij dit ook zo'n fijne plek? Wij zijn uiteindelijk ook maar weer passanten die hun markering achterlaten in de bouwhistorie van dit prachtige object. In 2021 konden we beginnen met de verbouwing van de stolp en inmiddels is het exterieur bijna klaar. We doen (bijna) alles zelf, ook dit vraagt geduld, maar het feit dat de verbouwing dan wat langer duurt dan gemiddeld geeft ons ook de tijd om weloverwogen keuzes te maken en eerst de stolp en de plek eens te ervaren.

Nan Beers uit Schagen wijst ons op een omissie in de tekst bij Kiek 59. Daar verhuist in 1942 uiteraard het gezin van Jaap Reijne een stolp naar het westen (Volhouden in Barsingerhorn), die vervolgens in 1956 eigendom wordt van genoemde Jaap. De namen van Dirk en Ans staan abusievelijk foutief in de tekst van de reactie in het juninummer op blz. 30. Nu hersteld met dank aan Nan.

Op Kiek 60 kwam een reactie binnen dat er aan een mogelijke oplossing serieus wordt gewerkt. 'Er moet nog navraag worden gedaan', is de hoopvolle mededeling, waarvoor een opname in dit nummer te laat komt. We oefenen geduld.

Ondanks het feit dat deze Kiek als aquarel in het juninummer 109 stond (of juist dankzij), komen er eerst twee reacties in oktober binnen die beide een geverifieerd en daarmee correct antwoord geven. Helaas is de stolp in 1986 verbrand en niet herbouwd, wel zijn de oude stenen gebruikt voor een nieuwe woning op ongeveer dezelfde plek aan de Oostdijk in het zuidelijk deel van de Schermer bij West-Graftdijk. Marjorie Zonneveld (Zuidschermer) is de eerste die meldt dat de afgebeelde stolp de boerderij was van de familie Koning aan genoemde Oostdijk 21 en om haar vermoeden nader te onderzoeken, raadpleegde zij zoon Leo Koning. Die kon niet anders dan dit bevestigen.

Aad Barendregt (Driehuizen) komt nauwelijks twee weken later met een zelfde en iets uitgebreider bericht. Navraag bij Wim en Lidy Koning levert ook hier het antwoord dat de stolp op de aquarel de oude familieboerderij betreft, 'Oostwijk' geheten. Op de topografische kaart no. 295 (De Rijp) van 1905 staat de locatie nog luid en duidelijk met naam vermeld. Helaas is de stolp verbrand op 13 augustus 1986 en deze datum is volgens de familie nog steeds een lastige dag. 'Oostwijk' was een fors bemeten stolpboerderij met een dubbel vierkant, een grote kelder onder de opkamer en een gang over de hele breedte. De stolp stond op een stuk 'oud land' dat bij de droogmaking mee is ingedijkt. Omdat deze grond van nature minder draagkracht heeft, stond de stolp op een soort van terp op een paar honderd meter afstand van de Oostdijk. Op ongeveer dezelfde plek bouwde de familie Koning een nieuwe woning. Zie foto linksonder.

Eind juni heeft zich overigens al Theo Witteman (Schermerhorn) gemeld. Hij weet niet welke stolp het is, maar weet wel waar Simon Kok, de maker van de aquarel ooit woonde en van diens woonplek - een inmiddels ook verbrande molenstomp op de Noorderdijk van de Wijde Wormer - stuurt hij een zwart-wit fotootje mee, mét molenstomp én Simon Kok. Kiek 61 slaat op deze manier twee vliegen in een klap en ons is nu zowel de kunstenaar als de stolpboerderij bekend en vertrouwd.

Op een goeie dag klepperde mijn brievenbus en daar lag op de mat een bruine envelop met mijn naam. Correct bezorgd. Aan tafel opengemaakt, bevatte de envelop een foto van een stolpboerderij die nu de kiek van dit decembern timer is. Een dot van een bruin getinte foto op dik en zwart karton met ronde hoeken geplakt met in de rand een haarfijn licht lijntje. Achterop in sierlijke krulletters: 'Jb. Oudes, Photograaf en Portretschilder, Nieuwe Niedorp' en verder dat Oudes desgewenst naast fotografie levensgrote portretten in olieverf, pastel en crayon maakt. Een foto met een gedistingeerde herkomst, zoveel is zeker. Hopelijk evenzeer voor de stolp op de foto. Want zeg nu zelf, het is een echt staatsieportret met stolp en bijbehorende mensen die overduidelijk door Oudes in deze pose zijn neergezet. Rechts de boer en boerin naast elkaar, in het midden de meid en links de knecht, evenwichtig verdeeld over de lengte van de voorgevel. De knecht een pet op en de boer een hoedje, de meid gekleed in een bont schort en de boerin met een wit schort en een kanten muts.

De vier personen staan in een weiland voor een sloot met in de meest verre oever een rietkraagje en een boenstoep waarop een omgekeerde emmer. Dan een rij jonge bomen (berken?) en direct daarachter een forse haag, vervolgens nog twee rijen grote bomen in blad. De volle boomkronen ontnemen het

zicht op het dak, waardoor moeilijk te zien is of de stolp geheel met pannen is gedekt. Of is het voorste dakvlak toch rietgedekt met een dakspiegel? Wie heeft hier de scherpste ogen.

In de voorgevel vier gelijke negenruiters met zonnerakken, helemaal links de deur met vier ruitjes en een bovenlicht met levensboom. Keurig nette en hagelwitte broekgordijnen achter de ramen. De kroonlijst is als het geheel zeer eenvoudig. Maar niettemin, wat een allure.

De linker gevel met een bakgoot op houten klossen telt minstens zeven rechte muurankers en evenveel stalraampjes: de locatie van de lange regel. De stolp lijkt een korte nok te hebben. Achter de stolp een bijgebouw met een bovendeur. Ten slotte is de rugleuning van de witte tuinbank een klein, maar opvallend element.

En dan de onvermijdelijke vraag. Wie weet meer te vertellen over deze eenvoudige, maar fraaie stolpboerderij? Staat ie er mogelijk nog, en waar? Graag uw reacties naar het secretariaat, zie het colofon.

WM

STOLPEN IN HET NIEUWS

UIT HET NOORDHOLLANDS DAGBLAD, VERZAMELD DOOR ED DEKKER, JOURNALIST.

Het perceel Oudijk 41 in **Westwoud** is een plek met veel historie. Het huidige woonhuis op deze locatie is nog maar net iets meer dan 25 jaar oud. De woning is gebouwd nadat er hier in 1996 een stolp volledig afbrandde, in de zomer tijdens Ouwedikker kermis. En het was in deze stolp waar ruim honderd jaar geleden - in 1878 - Aris van Ammers uit Wervershoof zijn schildersbedrijf vestigde. Eind jaren tachtig - ruim voor de brand dus - komt er een einde aan schildersbedrijf Van Ammers.

Dat was schrikken zes jaar geleden toen de huidige eigenaren hun stolp - uit 1905 en vol op de wind - in **Den Hoorn** betrokken. De energierekening loog er niet om. Hoe anders is dat nu! Op het dak liggen vijftig zonnepanelen. De meeste opgewekte stroom is voor de luchtwarmtepomp, de rest is voor eigen elektriciteitsgebruik. De houtkachel wordt gestookt met bomen van het eigen erf. Ook voor andere voorzieningen was er subsidie van de gemeente Texel. De eigen investering bedroeg zo'n 50.000 euro. En ze konden een lening afsluiten, waarvan de maandelijkse aflossing gelijk is aan de energiekosten.

Een 'aanfluiting voor de Beemster als werelderfgoed'. Zo noemen de bewoners van Spitsbergen in **Noordbeemster** - een van de vele stolpen in de rijke polder - de handelwijze van de provincie Noord-Holland bij de reconstructie van de N243 en bijkomende werken. Eerst klaagden zij over de aanleg van een grote damwand, nu hekelen zij de plaatsing van drie tijdelijke fietsbruggen. 'Die doen afbreuk aan de cultuurhistorie van de Beemster'.

Een al deels ingestorte stolp uit 1800 in **Oosterblokker** mag worden gesloopt en vervangen door een nieuwe woonboerderij. Voorwaarde van de gemeente is dat er ondergronds, vanaf het maaiveld, niets verdwijnt. Baksteenfunderingen, plavuizen vloeren, kelders en waterputten moeten blijven bestaan. De eigenaren verzetten zich tegen het gebod. Hoe kunnen wij een nieuwe goede fundering maken als de oude intact moet blijven, vragen zij zich af.

De eerste stolp in West-Friesland die helemaal van hout is. Dat predicaat verdient volgens de eigenaar een nieuwe woonboerderij in **Wijdenes**. Alle spanten, wanden en verdiepingsvloeren zijn van vuren hout, op maat gezaagd en aan elkaar gelijmd volgens het computergestuurde houtbewerkingsproces Cross Laminated Timber. Alles wordt vooraf op maat gefreesd en geboord.

Stille Pieter heet de stolp van de familie Schilder langs de Westfriese Omringdijk in **Scharwoude**. De dertig koeien worden 's zomers buiten gemolken, in een 2 x 3 doorloopwagen. Het buiten melken is vereeuwigd door fotograaf Gert van den Bosch uit Zaltbommel. Als hobby heeft hij tientallen buitenmelkers vastgelegd, vooral in Noord- en Zuid-Holland. Nu zijn ze er nog. 'Het buiten melken scheelt een hoop werk. En voor de koeien is het beter', zeggen de Schilders. Stille Pieter is ook een zorgboerderij.

Een investering van drie miljoen euro aan en bij een stolp in **Westerland**. Wieringen wordt hierdoor een hospice rijker. De werkzaamheden (verbouw en nieuwbouw) zijn in volle gang. Zes gasten kunnen straks hier verblijven voor het laatste deel van hun leven. De gemeente Hollands Kroon gaf financieel het laatste duwtje met een garantstelling van een half miljoen euro.

COLOFON

Magazine nr. 111 van de Boerderijenstichting Noord-Holland 'Vrienden van de stolp', december 2022

Secretariaat: De Buurt 34, 1606 AG Venhuizen
info@boerderijenstichting.nl
Dinsdag van 9 tot 12 uur is Loredana Cannas telefonisch bereikbaar via 06 3056 0920
beeldbank@boerderijenstichting.nl
www.boerderijenstichting.nl
IBAN: NL69 INGB 0000 3381 81 t.n.v.
Boerderijenstichting Noord-Holland, Bergen

Community vierkantdelers:
www.stolpencommunity.nl

Redactieteam:
Dieuwertje Duijn
Wilma Eelman
Willem Messchaert
Jan Schoen
Renee Stroomer
Nico van der Wel
Ad Kikkert (tekstcorrectie)

Grafische verzorging en advertenties:
Carla Buijsman, le bureau, Hoorn (0229 317 027)
Druk: Koopmans' Drukkerij, Zwaag
Oplage: 2.000 exemplaren

Bestuur:
Leoni Sipkes (voorzitter), Ursem
Irma Stroet (vicevoorzitter), Hoogwoud
Gerrit Jan van de Lagemaat (secretaris), Venhuizen
Leo Bos (penningmeester), Sint Pancras
Luitzen Hitman, Westbeemster
Anneke Zandt, Twisk

Karakteristieke boerderijen in het waddengebied
Vacature

Advisering
De Boerderijenstichting biedt begunstigers de mogelijkheid om (in omvang en diepte) beperkte bouwkundige en esthetische adviezen in te winnen. Voor deze adviezen wordt een bijdrage in de kosten in rekening gebracht. Voor informatie kunt u contact opnemen met het secretariaat.

Het magazine verschijnt in maart, juni, september en december. ISSN 1566-8843

ANBI
De Boerderijenstichting Noord-Holland is aangemerkt als culturele ANBI.
Onze penningmeester Leo Bos kan u alles vertellen over schenkingen aan de Boerderijenstichting en de fiscale voordelen daarvan.
Zijn e-mailadres is: penningmeester@boerderijenstichting.nl

Uw donateursbijdrage bedraagt € 22,50 per jaar, meer mag natuurlijk!
Voor bedrijven is dat minimaal € 50,- per jaar en ook daarbij geldt: een hoger bedrag is welkom.

Magazine niet ontvangen?
Neem dan contact op met het secretariaat.

RIETDEKKERS BV

Zwaagdijk-Oost 286, t. 0229 262140, m. 06 20548854
info@rietdekkersbedrijfsijm.nl, www.rietdekkersbedrijfsijm.nl

Aannemersbedrijf M. Duinmaijer B.V.

Nieuwbouw
Utiliteitsbouw
Verbouw
Onderhoud
Restauratie
Kozijnen en lijstwerk

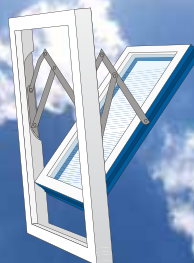
M.C. van Voordenstraat 2
1483 GB De Rijp
tel.: 0299 673487
duinmaijer@duinmaijer.nl
www.duinmaijer.nl

BOUW GARANT

Visser H-raam

Het Visser H-raam is een specialistisch product van Timmerfabriek Visser. Het Visser H-raam kan gemakkelijk worden ingepast in zowel moderne als traditionele panden.

Tot in detail verantwoord maatwerk

Noorder IJ- en Zeeweg 8, 1505 HG Zaandam
075-6177984 | www.timmerfabriekvisser.nl

Nederlandse Vereniging Aannemers Vakbedrijven

VAN DEN BERG

Aannemings & Heibedrijf

www.aannemingsbedrijfvandenberg.nl 075-621 71 01 Zaanstad

Stalen damwanden - Betonfundatie
Betonpalen - Buispalen - Houtenpalen - Waterwerken
Geheid goed als van den Berg het doet!!

Voor alle rieten daken
www.kooijmanrietdekkers.nl

Kooijman Rietdekkers

Rietdekbedrijf J.P. Kooijman B.V.
Ruigeweg 119A, Schagerbrug
T 0224 57 13 28 of 06 53 89 18 49

- dakvernieuwing
- renovatie dakconstructies
- aanbrengen isolatie/-platen
- reparatie en onderhoud
- dakramen en dakkapellen
- ontmossen

lebureau
grafische vormgeving

wenst u heel fijne feestdagen

en een gezond en succesvol 2023!

0229 317 027 | www.le-bureau.nl | carla@le-bureau.nl

“Landelijker kunnen we ‘t niet maken”

Langereis Nieuwe Niedorp

ONTWERPEN & CREËREN
DAAR ZIJN WIJ GOED IN

DE GOORN

0229 540 996

INFO@MAARTEN-KONING.NL

MAARTEN-KONING.NL

KLAVER
MAKELAARDIJ

**SPECIALIST IN AAN- EN VERKOOP
VAN STOLPBOERDERIJEN**

📞 0226 - 555 777

🌐 WWW.KLAVERMAKELAARDIJ.NL

✉ INFO@KLAVERMAKELAARDIJ.NL